

4. *Zheplynskyy B.* Galician real den. / Bogdan Zheplynskyy // High Castle. – Lviv, 2012. – January 6-8. – № 2.
5. *Kyyanovska L.* Forever living light caroling / L.Kyyanovska // Repertory collection of choral works calendar ceremonial cycle. – L'VIV: Color ON, 2013. – P. 3–4.
6. *M. Kryzhanivska stars – a guide in life* / Maria Kryzhanivska // High zamok.– Lviv, 2007. – Nov 10. – № 207.
7. *Doughnut Festival* [electronic resource]. Access: https://uk.wikipedia.org/wiki/sviato_dumplings.
8. *A. Pasternak bright star above the den* / Olesya Pasternak // High Castle, Leopold application. – Lviv, 2008. – 10 January. – № 3.
9. *Ukrainian Christmas carols and New Year songs for consistency and mixed choirs.* Compiled Yu. Antkiv, I. Melnyk, V. Chuchman.– Lviv, 2010. – P. 5–6.
10. *T. Shevchenko another Danish performance. This time, Christmas.* / Tatyana Shevchenko // Town Hall. – Lviv, 1993. – 14 January. – № 3 (325).

Павлюк Інна Анатольевна, старший преподаватель кафедры оперной подготовки Львовской национальной музыкальной академии имени Николая Лысенка

Рождество в современном Львове: традиции и новшества в событиях культуры и искусства

Осуществляется обзор культурных событий Львова, проводимых в связи с празднованием Рождества. Анализируются изменения и тенденции, которые произошли в этой области за период 1991-2015 годов. Рождественские представления, которые возродились в конце 80-х годов XX в. продолжают вековые традиции украинского народа. В наши дни они приобрели новые формы и стали частью культурной жизни города.

Ключевые слова: Рождество, вертеп, колядка, традиция, концерт, спектакль, фестиваль, Львов.

Pavlyuk Inna, starshy`j vy`kladach kafedry` opernoyi pidgotovky` L`vivs`koyi nacional`noyi muzy`chnoyi akademiyi imeni My`koly` Ly`senka

Christmas in modern Lviv: traditions and novelties in cultural-artistic events

Since Ukraine's independence, Christmas holidays have been an important yearly page in the book of city life. Having analyzed cultural-artistic events of January in the years of 1991-2015, we can trace the changes undergone in the Christmas trend throughout the last decade.

In the past centuries, Vertep has assumed the place of the key traditional Christmas activity in Galicia. At earlier times, the spiritual part of Vertep was supplemented by interludes – episodes from secular life. Nowadays, Verteps reflect current events in an artistically reconceived form. Still, this does not contradict the main Vertep tradition – reflection of the nation's worldview, its attitude towards the ways of the world and the reality of our life. In the scripts of modern Verteps, we can trace a close connection between the traditional and the modern.

At the dawn of the 1990-s, the Christmas theme was disclosed by professional theatres and numerous pop music artists. Having analyzed the January posters of the recent years, we can conclude the following: gone are the days when the most popular performance was 'Christmas Vertep', and a mere mentioning of Kolyadky drew halls full of people. The theatres nowadays feature considerably smaller amount of performances related to winter holidays. In the meantime, the interest in classical music has been steadily growing.

The artistic picture of Christmas Lviv is made up of numerous festivals that not only revive our national traditions and bring Kolyadky back from oblivion, but also create new artistic forms. The most noticeable of these are 'Great Kolyada' and 'Blaze of the Christmas Star'.

Being revived at the dawn of Ukraine's independence, and undergoing certain changes in the past decades, January art events create an unforgettable holiday atmosphere in our city.

Key words: Christmas, Vertep, Kolyada, tradition, concert, performance, festival, Lviv.

Надійшла до редакції 1.11.2015 р.

УДК 477.32

Корольчук Ольга Леонідівна, старший викладач Інституту мистецтв Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Виткалов Сергій Володимирович, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ

ФЕСТИВАЛЬНА РЕГІОНАЛЬНА ПРАКТИКА В ПРОБЛЕМНОМУ ЦІННІСНОМУ АСПЕКТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СИТУАЦІЇ

Аналізується роль і значення фестивальних заходів, проведених на регіональному рівні, у формуванні ціннісних орієнтацій сучасного населення; виявляється їх значення у системі культурного обслуговування.

Ключові слова: фестиваль, регіон, культурно-мистецька практика, ціннісні орієнтації.

Актуальність проблеми. Культурний простір сучасної України, незважаючи на складні суспільно-економічні і політичні реалії, являє собою оригінальну площину художнього експерименту, в якій все більшого поширення набувають фестивалі, організовані у найрізноманітніших формах. Тому логічним є інтерес до цього явища не лише в середовищі учасників та глядачів, але й науковців [1], [4], [6], [8], оскільки цей феномен у такому масштабі розгортається чи не вперше в практиці країни, обтяженій безліччю проблем і втягнутою у війну із сусідньою державою, з якою чимало років вона мала спільну історію.

Не меншу увагу привертає до себе і проблема організації регіональної культурної практики загалом [2; 334-336], позаяк саме в регіонах концентрується безліч ініціатив та форм виявлення художньої творчості. І саме регіони сьогодні зберігають специфічний шарм народної культури та є організаторами цього фестивального руху.

Інтерес до цієї проблеми обумовлюється і підвищеною увагою до питань формування духовної культури сучасної молоді [5], яка значною мірою поступається її характерним ознакам попередньої доби [7].

Мета статті – аналіз фестивальної практики в системі ціннісних змін учасників та організаторів заходів.

Виклад результатів дослідження. Суспільно-політична ситуація в Україні сьогодні характеризується політичною невизначеністю, економічною кризою, відсутністю чітко спланованого напрямку подальшого руху. Це, природно, відбивається і на загальній стратегії розвитку держави та інших її складових, серед яких є і сфера культури. І хоча ця сфера залишається в сучасних умовах відносно самостійним духовним феноменом, зважаючи на той факт, що митець не має над собою ідеологічного диктату у формах висловлення авторської думки, як це було характерно недалекому минулому, однак може працювати лише в межах наявних або ним же зароблених коштів, то і система організації культурної діяльності відбувається також виходячи з цього. У той же час у держави (у сфері культури зокрема) й надалі залишаються достатньо впливовими різноманітні керівні ланки – районні відділи, управління, методичні центри тощо, які і вносять певні корективи в організацію культурної діяльності загалом, виходячи з інтересів держави.

Не зупиняючись на аналізі розмаїття форм сучасної культурної діяльності, акцентуємо увагу лише на фестивальній практиці, яка сьогодні залишається чи не єдиною і найбільш доступною формою участі населення у процесі знайомства зі зразками культури загалом, а в творчому контексті виступає однією з важливих форм самореалізації організаторів та учасників. Утім, повсякденна практика показує, що цьому поняттю людина здатна надавати зовсім різного значення в залежності від індивідуальних інтересів, стилю життя, середовища спілкування.

Зростання загально-соціального значення фестивального руху, породжує необхідність його наукового осмислення, визначення тенденцій розвитку та впровадження конструктивного підходу до організації. Для населення саме фестивалі стають особливою частиною світогляду, дають змогу задовольнити свої естетичні, рекреаційні, гносеологічні потреби. І популярність фестивалів сьогодні обумовлена, перш за все тим, що на периферійному рівні (село, райцентр, маленькі містечка) люди практично не отримують необхідних культурних благ, оскільки радянська система централізованого культурного обслуговування фактично припинила своє існування, а людина, зважаючи на зростання соціальної напруги, численні фінансові проблеми, що породжують безліч локальних проблем, змушена шукати собі якусь розраду. І фестиваль сьогодні мав би виступати справді «штучним заміном свята» [3], оскільки приносить у буденність емоційні елементи, розширює можливості відпочинку, надає йому новизни тощо. І ці фестивалі в своїй основі справді несуть радість спілкування, майже забуту у сучасних умовах, певну конкурсну (змагальницьку) складову, що дає змогу кожному спробувати себе в іншій ролі, не характерній для виробничого процесу чи будь-якого іншого стану. А оскільки ці заходи проводяться в основному на художньому (народно-інструментальному, вокально-хоровому, хореографічному тощо) ґрунті, тобто на тій основі, на якій фактично у кожного є певні навички або хист, то вони є найкращою формою духовної релаксації. Відтак й на регіональному рівні набирають популярності заходи з яскраво вираженою місцевою складовою, тобто саме те, що характерно тому чи іншому регіону: демонстрація національної кухні в усіх її вимірах (Закарпаття) чи святково-обрядової практики також в усіх її вимірах (Волинь). Це можна сказати і про танцювальну складову (Львівщина), або низку форм оригінальних форм виявлення декоративно-ужиткового мистецтва (Полтавщина, Рівненщина чи Івано-Франківщина). А оскільки в країнах, що оточують Україну, свого часу подібні речі також існували і були важливим чинником її національної самоідентифікації – це викликає інтерес. Тому подібні фестивалі залишаються важливою формою міжнародного культурного контакту, що особливо важливо для України, яка намагається визначитися з подальшим напрямом соціального вибору.

Ще однією характерною рисою сучасного фестивального руху є те, що в переважній більшості його організаторами виступає не держава (організовані державою заходи мають дещо інше забарвлення і організуються на всеукраїнському рівні з метою пропаганди більш глобальних явищ), а ентузіасти, то і наявним фестивалям характерна тематична строкатість, різний рівень менеджменту, фінансового забезпечення тощо.

Серед сучасних відмінностей в організації фестивального руху є і той, що національно-культурні процеси, розпочаті у 1991 р., справді стимулювали інтерес до національно-культурної, перш за все, складової. Свідченням чого стала не лише поява значної кількості різнопланової, може й не зовсім професійно підготовленої з наукової точки зору, літератури, однак у щирому бажанні вивчати регіональну історію цим людям не відмовиш. Утім, ця література значно збагатила національне тло культурного простору. Тому сьогодні в регіонах проводиться чимало фестивалів, провідна мета яких – популяризація національно-культурної спадщини в усьому її розмаїтті, або пропаганда нових явищ, що виникли в сучасному культурному просторі. В це викликає інтерес у всіх членів соціуму, оскільки з цими питаннями хоча б частково ознайомлені майже всі. Тим більше, що мова йде про речі, виявлені у художній формі, які стосуються кожного: національна історія, народні звичаї, доктрина, дитяче дозвілля, сучасна нетрадиційна музика тощо, тобто все те, що забезпечує кожній країні мир, спокій, добробут та інші, вкрай актуальні речі.

Але якщо подивитися на проблему ширше, то можна помітити, що подібні фестивальні заходи вирішують і чимало політичних (політико-культурних, чи інших подібних) питань, які може й не помітні з першого погляду, але вони є: налагодження тісних контактів між окремими етносами (народностями, націями); широке ознайомлення з культурною спадщиною інших народів в особі учасників, що беруть участь у заходах (а лише розширюючи власну уяву про інший культурний простір, починаєш інакше дивитися і на власні проблеми та здобутки); розуміння того, що незалежно від кольору шкіри, достатку та ще багатьох інших відмінностей, притаманних кожному, переважну більшість людей земної кулі хвилюють абсолютно інші речі: мир, щастя, спокій, добробут, тобто все те, що характерне нормальній людині, незалежно від її місцезнаходження та суспільного статусу. І в цьому головна заслуга фестивального руху, який активно організується на регіональному рівні. Адже саме тут засобами культури і мистецтва можна досягти більш високих результатів, ніж це можна зробити за допомогою зброї чи будь-яких інших насильницьких заходів. Та й світу кожен народ, при всіх його національно-політичних, расових тощо ознаках, цікавий власним культурним розмаїттям.

Утім, не лише фестивалі народознавчого, краєзнавчого спрямування користуються популярністю в регіонах. Сьогодні в країні, попри згадані вище негативні чинники, є чимало людей, які переймаються проблемами високого мистецтва, зокрема органного, джазового, високої моди й ін. Поза сумнівом, організовані заходи з орієнтацією на цю категорію населення, не є масовими у широкому сенсі слова, оскільки їх проведення передбачає наявність відповідних концертних зал, якісних музичних інструментів, підготовленої публіки тощо. Однак їх проведення сьогодні засвідчує факт того, що в країні є люди, що переймаються цими проблемами, а відтак сповідують у своєму повсякденному житті такі речі, як висока художня освіта, активні форми дозвілля, спрямовані на рафінований відпочинок, вузьке коло спілкування, та ще безліч відмінностей, що характеризують подібні заходи. До прикладу, згадаємо «Міжнародні джазові літні вечори», які чимало років організовує в Києві Інститут музики ім. Р.Глієра, що несуть у собі значний потенціал змагальності, оскільки під час виступів проходять конкурсні виступи представників кафедр джазової музики, що функціонують у багатьох країнах світу, а Київ, як одне з небагатьох міст СРСР, був центром плекання і джазового мистецтва. І в регіонах подібних заходів також чимало: «Мельпомена Таврії» – у Херсоні, Art Jazz Cooperation» – у Луцьку та Рівному, «Блага вість Пересопниці», «Шоу-Західний регіон» чи «Дивовижний світ органа» – у Рівному, «Лесені джерела» – у Новоград-Волинському і Житомирі та ін.

Беззаперечно, що подібна система організації культурно-дозвілдової чи музично (театральної тощо) – професійної складової значно змінює систему ціннісного ряду у місцевого населення. Адже останнє починає інакше дивитися на національну історію, народні звичаї, нематеріальну культурну спадщину, та й, власне, свою роль у цьому процесі та культурному просторі. Змінює вона ціннісний ряд і в самих учасників. Адже майже повна відсутність системи підвищення кваліфікації через брак коштів чи загалом фінансовий чинник, дає чи не найкращу можливість митцям обмінятися власними методиками, багатьма професійними речами, які найкраще здобуваються чи формуються під час спілкування із собі подібним, тобто тими, хто знає чого він хоче від мистецтва. І в цьому роль фестивального руху також важко переоцінити.

Це можна сказати і про дитячі міжнародні фестивалі, приміром, рівня «Котилася торба...» (Рівненщина) чи «Золотий лелека» (Миколаївщина), де діти, демонструючи націоналі ігри, форми

проведення дозвілля, одягу, або національну мистецьку складову загалом під час проведення заходу, у той же час прилучаються до чужої їм культурної практики, поступово усвідомлюючи, що в ній є також чимало спільного, вартого уваги. А ігрові моменти, типу футбольних (чи будь-яких інших) матчів і перемога або поразка в них (цікавий, перш за все, факт участі) запам'ятовується назавжди, стимулюють до продовження творчих контактів із ровесниками і ще до безлічі інших речей, які майже не можливо реалізувати за допомогою лише вербальних засобів, а тим більше системи примусу. І саме цим вони значно ефективніше знайомлять дітей з тими цінностями, які постійно декларує держава, утім мало що робить практично у цьому плані.

Змінюють подібні заходи і систему мислення представників органів державної влади, оскільки вони, природно, починають більше опікуватися усім тим, за що вони несуть безпосередню відповідальність, що входить у поле їхньої професійної компетентності. Стимулюють вони і до пошуку відповідних організаторів чи налагодження системи їх підготовки на території, яка входить у зону їх практичної компетенції. І цей ряд позитивних змін на кожному соціально-професійному рівні під впливом проведених фестивальних заходів можна продовжувати. Тому думка відомого польського соціолога про те, що фестиваль «є штучним заміником свята» [3], на наше переконання, в сучасних умовах вже не зовсім відповідає дійсності. Принаймні заходи, що організуються в західноукраїнському регіоні, є справді святом і стимулюють до пошуку не лише нових форм виявлення культурно-мистецької ініціативи, але й роблять людей, на яких би щаблях суспільного життя вони не знаходилися, іншими, здатними до змін. І в цьому, на нашу думку, і полягає основна роль фестивалів будь-якого профілю.

Висновки. Отже, сучасна система фестивальних заходів, маючи яскраве регіональне забарвлення, обумовлене культивуванням традиційної духовної практики, стимулює подальший розвиток фестивального руху, в якому втілюються специфічні особливості кожного з регіонів. Сприяють ці заходи й збереженню історичної пам'яті, оскільки ставлять за мету розробку місцевої культурно-мистецької проблематики, поступове її введення в загальнокультурний державний контекст.

Список використаної літератури

1. **Виткалов С. В.** Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: моногр. / С. В. Виткалов. – Рівне : М. Дятлик, 2014. – 362 с.
2. **Гнидка К.** Регіональна ідентичність в умовах сучасного соціокультурного розвитку регіону / К. Гнидка // Наук. зап. НаУ «Острозька академія». Вип. 14. Ч. II. – Острог, 2014.
3. **Жигульський К.** Праздник и культура / К. Жигульський: пер. с польск. – М. : Прогресс, 1985. – 382 с.
4. **Зуєв С. П.** Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю: дис.. канд. мистец. / С. П. Зуєв. – Х. : ХДАК, 2007. – 207 с.
5. **Про становище молоді в Україні: щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України.** – К. : Ін-т соціальних досліджень, 2011.
6. **Сичова О. В.** Типи мистецьких фестивалів і конкурсів у сучасній Україні / О. В. Сичова // Мистецтвознавчі зап., 2013. Вип. 24. – С. 257–262; Рось З. Діяльність міжнародних джазових фестивалів як показник основних тенденцій розвитку джазового фестивального руху в Україні в період 1990–2012 рр. / З. Рось // Галичина, 2013. Ч. 22–23. – С. 523–530.
7. **Титаренко Т. М.** Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 376 с.
8. **Швед М. Б.** Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі. 1990–2005 рр. / М. Б. Швед: автореф. дис... канд. мистец.: 17.00.01. – Л., 2006. – 20 с.

References

1. **Vytkalov S. V.** Kuljturno-mystecjka Ukrajinna v reghionaljnykh vymirakh: monoghr. / S. V. Vytkalov. – Rivne : M. Djatlyk, 2014. – 362 s.
2. **Ghnydka K.** Reghionaljna identychnistj v umovakh suchasnoho sociokuljturno rozvytku reghionu / K. Ghnydka // Nauk. zap. NaU «Ostrozjka akademija». Vyp. 14. Ch. II. – Ostrogh, 2014.
3. **Zhyghuljskij K.** Prazdnyk y kuljtura / K. Zhyghuljskij: per. s poljsk. – M. : Proghress, 1985. – 382 s.
4. **Zujev S. P.** Suchasnyj kuljturnyj prostir ta semiotyka muzychno go festyvalju: dys.. kand. mystec. / S. P. Zujev. – Kh. : KhDAK, 2007. – 207 s.
5. **Pro stanovyshhe molodi v Ukraini: shhorichna dopovidj Prezydentu Ukrainy, Verkhovnij Radi Ukrainy, Kabinetu Ministriv Ukrainy.** – K. : In-t socialjnykh doslidzhenj, 2011.
6. **Sychova O. V.** Typy mystecjkykh festyvaliv i konkursiv u suchasnij Ukraini / O. V. Sychova // Mystectvoznachchi zap., 2013. Vyp. 24. – S. 257–262; Rosj Z. Dijaljnistj mizhnarodnykh dzhazovykh festyvaliv jak pokaznyk osnovnykh tendencij rozvytku dzhazovogo festyvaljnogo rukhu v Ukraini v period 1990–2012 rr. / Z. Rosj // Ghalychna, 2013. Ch. 22–23. – S. 523–530.
7. **Tytarenko T. M.** Zhyttjevyj svit osobystosti: u mezhakh i za mezhamy budennosti / T. M. Tytarenko. – K. : Lybidj, 2003. – 376 s.

8. *Shved M. B.* Tendenciji rozvytku mizhnarodnykh festyvaliv suchasnoji muzyky v Ukraini na novomu etapi. 1990–2005 rr. / M. B. Shved: avtoref. dys... kand. mystec.: 17.00.01. – L., 2006. – 20 s.

Корольчук Ольга Леонидовна, старший преподаватель Института искусств Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки

Выткалов Сергей Владимирович, кандидат искусствоведения, доцент кафедры культурологии и музееведения Ривненского государственного гуманитарного университета

Фестивальная региональная практика в проблемном ценностном аспекте современной культурной ситуации

Анализируется роль и значение фестивальных мероприятий, проведенных на региональном уровне, в формировании ценностных ориентаций современного населения; выявляется их значение в системе культурного обслуживания.

Ключевые слова: фестиваль, искусство, регион, культурно-художественная практика, ценностные ориентации.

Korolshuk Olga, st. vkladach Institutu mustetsv Zaxidnoevropeyskogo natsionalnogo universitetu im. Lesi Ukrainku;

Vytkalov Sergij, the candidate of study of art, associate professor of department, kulturologii and muzeeznavstva of Rivnenskogo of state humanitarian university

Festival regional practice in the problem valued aspect of modern cultural situation

The role of festival measures is analyses in the system of cultural maintenance of modern population; the specific of regional level appears, problem row in organization of the system of cultural service. Attention is accented on importance of the begun reform of local self-government, which must stimulate the leaders of local level to the search of corresponding specialists in organizations of this service, or adjusting of the own system of training of professional personals of sphere of culture.

The festival row of measures which will get organized in the different regions of Ukraine and their value appears in modern cultural practice is examined. Most actual проблематику which interests a local population in the field of leisure is shown. It is marked importance of such measures in the general system of forming of artistic culture of children.

It is marked on the important line of artistic festivals – contentedness which stimulates the exposure of cultural initiative at any categories of population.

Key words: festival, art, region, cultural and art practice, valued orientations, local population.

Надійшла до редакції 2.10.2015 р.